

Образложење Жирија Награде Павле Васић за 2024. годину

Жири Награде Павле Васић радио је у трочланом саставу који чине историчарке уметности Аница Туцаков, Биљана Црвенковић и Ана Ереш, председница Жирија. На конкурс за доделу Награде пристигло је дванаест пријава које представљају резултате научних и стручних истраживања примењене уметности и архитектуре остварене током 2024 године.

Жири са великим задовољством констатује да монографске публикације и каталози изложби, који су били предмет разматрања, представљају значајне доприносе сагледавању и изучавању различитих области примењене уметности и историје архитектуре. По демонстрираном квалитету, професионалним стандардима и оригиналности избора тема и интерпретација, представљају и значајан допринос и у ширим оквирима културне продукције наше средине. Већину пристиглих студија одликује темељан истраживачки метод и иновативан приступ пажљиво одабраним темама, од којих многе до сада нису биле обрађене нити систематизоване у домаћој литератури. Међу њима се истиче драгоцен допринос историчарке уметности Горане Стевановић, представљен у каталогу изложбе *Босиљка Боса Кићевац*, објављен у издању Народне библиотеке Србије.

Две публикације пријављене на конкурс нажалост нису могле бити узете у разматрање за Награду, јер нису испуниле техничке пропозиције конкурса. Реч је монографијама *Сребрнина из колекција Историјског музеја Србије – Материјалност и предмети као носиоци историјског памћења*, аутора др Вука Даутовића, и *Ар деко у српској архитектури*, аутора др Милана Просена. Ове студије представљају изузетне научне доприносе изучавању примењене уметности и архитектуре, засноване на вишегодишњем истраживању аутора и њиховом свеобухватном приступу датим темама.

Полазећи од основног принципа да се Награда Павле Васић додељује у циљу препознавања и подршке новим и методолошки савременим истраживањима у областима теорије, критике и историје ликовне и примењене уметности, као и афирмације стручности и посвећености на које обавезује ауторитет и изузетан допринос Павла Васића у овим областима, жири је једногласно донео одлуку да Награду Павле Васић за 2024. годину додели др Ловорки Магаш Биланчић, др Дијани Метлић и мр Јелени Пераћ за текстове у каталогу изложбе *Задржано бекство надстварности: фотографија у београдском надреализму*, који је издао Музеј примењене уметности у Београду.

Три студијска текста објављена у овом каталогу представљају значајан допринос постојећим знањима о надреалистичкој фотографији, који је остварен захваљујући ауторским сагледавањима из нових теоријских и контекстуалних перспектива. Премда је ова тема већ била предмет опсежних истраживања у домаћој историографији, ауторке су понудиле оригиналне увиде који доприносе дубљем разумевању овог изузетно важног феномена у историји уметности 20. века. Истовремено, њихове интерпретације додатно наглашавају актуелност и релевантност ове теме у ширем међународном контексту. И структура и организација саме публикације, односно принцип контекстуализације теме кроз студије три ауторке које су са различитих аспеката и на основу различито изабраних питања приступиле овом феномену, омогућио је свеобухватнију анализу теме, али и прилику за специфичну аргументацију демонстрирану у сва три текста. Јасно изнете тезе подржане су педантним истраживачким поступком и теоријски утемељене. Треба истаћи и стилску вредност текстова која утиче на ауторску профилисаност овакве форме стручних студија. У тексту др Ловорке Магаш Биланцић феномен фотографије београдског надреализма анализиран је у ширим историјским оквирима развоја фотографије у Краљевини Југославији, чиме је овај сегмент уметничке продукције добио ново, исцрпно и свеобухватно позиционирање у сложеним историјским околностима професионализације и популаризације фотографског медија на југословенским просторима. Др Дијана Метлић у свом раду истражује специфичну технику фотограма и поступак аутоматизма у београдском надреализму кроз дијалог са истовременим токовима француске уметности. Њено детаљно разматрање укључује и однос ове фотографске технике према филму, чиме упућује на нове аспекте ове авангардне појаве, сагледане у контексту медијски сложене визуелности међуратног периода. Мр Јелена Пераћ, применом постулата психоанализе у интерпретацији поступака надреалистичке фотографије, пружа једну теоријски засновану интерпретацију ове теме, чиме заокружује слојевити корпус знања који овај изложбени каталог нуди.

Сви радови су засновани на рецентној и релевантној литератури, међусобно се допуњују и чине кохерентну целину оригиналних увида у ову значајну тему. Пажљиво одабран визуелни материјал – уметничке и документарне фотографије актера београдског надреализма, од којих су неке ретко или никада до сада публиковане – у комбинацији са атрактивном графичком опремом каталога, додатно доприноси његовој репрезентативности. Ово издање се, без сумње, сврстава међу референтне публикације посвећене београдском надреализму.

Имајући у виду методолошку иновативност и теоријску заокруженост у обради теме, као и прецизност и систематичност у интерпретацији феномена фотографије београдског надреализма, текстови др Ловорке Магаш Биланцић, др Дијане Метлић и мр Јелене Пераћ издвојили су се по квалитету и актуелности у односу на остале пријављене радове на конкурс.

У Београду, 28. фебруара 2025.

др Ана Ереш

Аница Туцаков

МА Биљана Црвенковић